

===== Alim ve Müteallim =====

:date: 2014-11-23 02:18:14 +0200

.. :Author: Emin Reşah .. :Date: 12838

Ebu Hanife'nin El-Alim ve'l-Müteallim diye bir kitabı var. Zor gelen meselelerde insanların arayış içine girip girmemesiyle alakalı bir açıklama vardı. Ebu Hanife'nin talebesine göre böyle insanlar, sele kapılmış insana *dur, çıkma* diyen insanlardı. Ebu Hanife de bu analojiden devamla *kendin ıkılmazsan insanları nasıl çıkaracaksın?* diye soruyor ve fıkhıta kimi takip edeceğine karar veremeyen insanların Allah için kimi sevip, kimi buğzedeceğine de karar veremeyeceğini söylüyor.

Burada, kendi pozisyonuma dair de bir intiba aldığım için şöyle bir cevap vermek isterim. Temel nasslar dışında bu konularla ilgili araştırmayı değilse de, tartışmayı pek faydalı bulduğumu söyleyemem. Sele kapıldığını düşünen insan bundan bir çıkış yolu arayacaktır. Bu ıkış yolunu bulacağı çok kaynak ve imkan var. Zamanımız imkan darlığından değil, fazla imkandan imtihan edildiğimiz bir zaman. Bu sebeple zaten sele kapılması mümkün değil.

Velakin insanlar bir çıkış yolu ararken, o sele kapılmış başkalarının başını tekmelemeye, onları basamak gibi kullanıp ıkırmaya, onları birbirine bağlayıp sal yaparak üstünde tepinmeye alışıyor. Ufak meselelerdeki sürtüşmeler o meselelerin boyutunu aşıyor.

İnsan neyi bilip neyi bilmediklerini çok çabuk unutan bir varlık. Kendi mantığı ve akıyla vardığı düşünceye, nass gibi sarılanı çok görüyoruz. Başkalarının farklı hükümlerinde de hikmet olabileceğini kavramıyor.

Ebu Hanife'nin *başkaları da doğru olabilir* diyenlere dair söylediği de ilginç: Diyelim bir top beyaz kumaş getirilmiş olsun, birinci adam kırmızı, ikinci adam sarı, üçüncü adam mavi demiş olsun bu kumaşa. Dördüncüsü *bu kumaş beyazdır, ancak diğerlerinin gördüğü de doğru olabilir* desin. Dördüncünün yaptığı doğru mudur diye soruyor Ebu Hanife.

Bu örnekten doğru değildir velakin dini meseleler bir kumaşın rengi gibi zahir olmayabilir. Hepimiz i içe labirent gibi sokaklarda şehrin merkezindeki hakikat sarayına varmaya çalışan insanlarız. Bu arada bazılarımız bazı kavşaklarda sağa dönüyor, bazıları sola. Sağa dönen adama, sola dönen hakkında soru sorduğunuzda, *ben saraya bu yoldan gidileceğini düşünüyorum ama belki o yol da doğrudur* diyebilir. Kimse bulunduğu sokak arasında veya hatta saraya ulaşmış olsa bile orada, sarayın tek bir yolu olduğundan emin olamaz. Kendimi de bu durumda görüyorum. Önümüzdeki meseleler bir kumaşın rengi gibi açık olduğunda, susmak da, hataya müsamaha etmek de doğru değildir, ancak her dini meselenin böyle açık olduğunu iddia etmek zor.

İktibas

Az amelle ilim, çok amelle birlikte olan cehaletten daha hayırlıdır. (s. 17)

Onların hâlini, büyük ve suyu bol bir nehirde çıkış yerini bilmediği için boğulacak olan kimseye, bir başkasının “Yerinde dur, sakın çıkış yeri arama,” demesine benzettim. (s. 18)

“evet, ben onların durumunda olsaydım, onlar için mümkün olan benim için de mümkün olurdu.” (s. 18)

İkincisi; senden başkaları için olduğu gibi senin için de çıkış yolunu bilmeyeceğin bir şüphe durumunun ortaya çıkmasıdır. (s. 19)

Üçüncüsü ise; hatalıyı isabetliden ayıramadığın için. kimi Allah için seveceksin kime Allah için buğzedeceksin? (s. 19)

bu sınıfa giren insanlar; “Biz biliyoruz ki zina eden kimse kâfir değildir. Fakat zina edenin zina fiili, kendisinden elbisenin çıkarılması gibi imân özelliğini de giderir, görüşündeki kimselerin kanaatlerinin de doğru olması mümkündür, biz onları yalanlayamayız,” derler. (s. 19)

Biz şüphesiz biliyoruz ki, Hz. Peygamber bir âyeti iki nevi tefsir etmemiştir. Kur’ân-ı Kerim’in nâsîh olan âyetini herkes için nâsîh, mensuh olanını da herkes için mensuh olarak tefsir etmiştir. (s. 20)

Eğer Allah’ın bütün emrettiklerini yapmak ve bütün nehyettiklerinden kaçınmak din olsa idi; bu durumda Allah’ın emrettiklerinden herhangi birini terkeden yahut nehyettiklerinden herhangi bir şeyi işleyen kimse, Allah’ın dinini terketmiş ve kâfir olmuş olurdu. (s. 22)

Borçlu önce borcunu kabul eder, sonra da öder. Önce ödeyip, sonra da borcunu kabul etmez. (s. 23)

Allah’ı ve Allah katından gelen şeyleri kalb ve lisanı ile tasdik eden kimse Allah katında ve insanlar yanında mü’minidir. Lisanıyla tasdik, kalbi ile tezkib eden kimse, Allah katında kâfir, insanlara göre ise mü’min olur. Çünkü insanlar onun kalbinde olanı bilmezler. İkrar ve şehadetinden dolayı onu mü’min diye isimlendirmeleri gerekir. (s. 23)

iddia ediyoruz ki, bizim îmanımız, meleklerin îmanı gibidir. Çünkü biz, meleklerin görüp inandıkları, Allah'ın akıllara hayret veren âyetlerinin hepsine görmediğimiz halde tamamen îman etmiş bulunuyoruz. (s. 25)

Bundan dolayı şahadet ehli olan bir müslüman hangi günahı işlerse işlesin, Allah, kitaplar ve resuller konusunda şüpheye düşmez. (s. 26)

[K]ıyas, hakkını bulmak isteyen aradığı hakkı ortaya koyar. Kıyas, hak sahibinin iddia ettiği hakka ulaşmasında âdil şahitler gibidir. Eğer cahiller hakkı inkâr etmeselerdi, âlimler kıyas ve mukayese külfetine girmeyeceklerdi. (s. 27)

Biz de peygamberlerin îman ettikleri her şeye îman ettik. Fakat bunun ötesinde, îman ve bütün ibâdetlerin sevabı hususunda onların bize üstünlükleri vardır. (s. 27)

Ehl-i kiblede günahkâr olanların herhangi biri için şirkten maada işlediği günahlar hususunda, Allah onu mutlaka cezalandıracaktır, şeklinde şahadette bulunmam. (s. 28)

Büyük günahların hepsini, yahut affolunacak kusurların tamamını bilmiyorum. Zîra bilmiyorum amma, Allah'ın şirkten başka bütün günahları affetmesi mümkündür. Çünkü "Şüphesiz Allah kendisine şirk koşulmasını affetmez. Onun ötesinde dilediği kimselerin günahlarını affeder."(en-Nisa,48)buyurmaktadır. (s. 28)

Allah'a şirk koşmak ötesindeki günahlar iki kısma ayrılır. Kul bu iki kısım günahı hangisini işlerse işlesin, onun affı için dua etmek daha iyidir. Fakat ona beddua etsen de günahkâr olmazsın. Bu, sana karşı bir kötülük işleyen kimseye, beddua etmek yerine affetmenin daha iyi olması gibidir. (s. 30)

çocuk babasını sever, fakat bazan da ona âsi olur. Mü'min de böyledir, her ne kadar isyan etse de, Allah ona her şeyden daha sevgilidir. (s. 32)

Allah'ı bilen ve fakat Hz. Muhammed'i inkâr eden kimsenin, Allah'ı inkâr ettiğine, Hz. Muhammed'i inkârı ile istidlal ederiz. (s. 34)

Allah'ın birliğini kabul ve Hz. Muhammed'e îman ettiğini belirten kimse, Hz. Peygamber için "O bir a'râbî idi veya fakirdi," şeklinde bir ayıp ve kusur ortaya koyma çabası içinde bulunmaz. (s. 35)

Allah'ı bildiğini iddia eden ve fakat Allah'ın çocuk edindiğini iddia etmek isteyen kimsenin durumu nedir? (s. 35)

Bu sorunun şıklarından biri veya diğeri mümkün olmaz. Mesele, tek bir meseledir. (s. 35)

Diğeri bir kısım insanları da, mü'minlerin şekil ve kıyafetleriyle izhar etmeyip, kâfirlere-ait şekli özellikleri gösterdikleri için kâfir diye isimlendiririz. Muhtemelen bunlar, Allah'a imanları ve bizim bilginizin dışında namaz kılmak gibi durumları varsa, Allah katında mü'min olabilirler. (s. 37)

Allah, "Bilmediğin şeyin peşine düşme, çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi bundan mes'uldür."(el-İsra,36) buyurur. Yani, gerçek olarak bilmediğini söyleme, demektir. (s. 38)

hasım olan bu iki tarafın birbiri için şehâdetleri caiz değildir, Bu takdirde birbirini öldürmekten dolayı her iki tarafın da, isabetli olmadıklarını bilmen gerekir. (s. 39)

Allah; Kur'ân-ı Kerîm'de "Zina eden kadın ve erkek.."(en-Nur,2) âyetinde zâni ve zâniyeden iman vasfını nefyetmemiştir. (s. 41)

Kur'ân-ı Kerîm'in hilafına, Hz. Peygamber'den hadis nakleden herhangi bir kimseyi reddetmek, Hz. Peygamber'i reddetmek veya tekzip etmek demek değildir. (s. 41)

Yüce Allah "Sadakalarınızı, başa kakma ve eza vermek suretiyle iptal etmeyin."8el-Bakara,264) (s. 43)

Benim kâfir olduğuma şehâdet eden kimse bana göre yalancıdır. Onun benim hakkımda yalan söylemesi, benim de onun hakkında yalan söylememi helâl kılmaz. (s. 44)

“Ben Allah’tan ve Allah’ın dininden ilgimi kesmiyorum, fakat senin dinin ile ilgimi kesiyorum. Çünkü senin dinin, Allah’ı inkârdır, senin taptığından ilgimi kesiyorum, zîra sen şeytana tapıyorsun.” derse ona kâfir demem, çünkü o, beni tekzip etmektedir. (s. 45)

onlar üç yahut iki ilâh tavsif ediyorlar, tavsif ettiklerine de ibâdet ediyorlar. Oysaki sen, bir olan Allah’ı tavsif ediyorsun. O halde senin ibâdet ettiğin ma’budun, onların ibâdet ettiklerinden başkadır. Onların ma’budu da, senin ibâdet ettiğinden başkasıdır. (s. 50)

Eğer Allah’ı bilmek, peygamberler vasıtasıyla olsaydı, insanlara marifetullah nimetini ihsan etmek, Allah’tan değil, peygamberlerden olurdu. (s. 51)